

ΚΡΙΤΙΚΗ**Ο «Τόπος» από το Συλλογικό Θέατρο****● ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ**

Σκηνοθέτης: Τζων Ρίτσαρτς

Παίζουν: Λ. Ιεροδιακόπου, Ευ. Χρίστου, Χ. Αντωνίου, Α. Οικονόμου, Μ. Ταλιαδώρου.

ΜΙΑ κοινωμία δεν μπορεί να γνωρίσει τον εαυτό της, αν δεν συνειδητοποιήσει καθαρά, τι θέση έχει η γυναίκα σ' αυτή, αν δεν συνειδητοποιήσει κατά πόσο είναι ένοχη απέναντί της, αν δεν βρίσκει την ισορροπία ανάμεσα στην παράδοση και την ελευθερία, αν δεν καταφέρνει να βλέπει ταυτόχρονα την καταπιεστικότητα της παράδοσης και τη θρασύτητα της ελευθερίας. Μια λογοτεχνία (και ειδικά μια δραματογραφία) δεν μπορεί να εκτελεί το ρόλο του αναλυτή των κοινωνικών και ηθικών προβλημάτων, αν δεν καταπιάνεται με το θέμα της γυναίκας. Η κυπριακή λογοτεχνία και το θέατρο δεν έπλασαν ακόμα το ρεαλιστικό πορτραίτο της σύγχρονης Κυπρίας, συνεχίζοντας να βρίσκουν άλλοθι στα μοτίβα του πολέμου και της προσφυγιάς και συνεχίζοντας να βλέπουν αυτά τα μοτίβα σαν μια μαγική ράβδο που από μόνη της φτιάχνει έργα και ήρωες. Είτε κεντάει με ευλάβεια το πορτραίτο της παραδοσιακής γυναίκας είτε προσπαθώντας με αβέβαιο χέρι να κάμει σκίτσο για τις πιο «συγχρονισμένες» γυναικείες μορφές συχνά πέφτει στη γελοιογραφία.

Η ΟΜΑΔΑ του Συλλογικού Θεάτρου με το άγραφο τους κείμενο κατάφεραν να πουν πράγματα, που παρ' όλο που ήταν γνωστά σε όλους μας, ήχησαν αποκαλυπτικά. Περίεργο, η μικρή ομάδα δεν χάθηκε στον τεράστιο χώρο του αμφιθεάτρου. Αντίθετα οι ερμηνεύτριες φάνηκαν τόσο μοναχικές και θαρραλέες, όσο στ' αλήθεια είναι. Κατάφεραν να δείξουν την άλλη πλευρά του σωστού, την σκληράδα του «πρέπει» τη σύγκρουση των «γενικά αποδεκτών» με την προσωπική επιθυμία της ελεύθερης έκφρασης.

Η ΑΠΛΟΤΗΤΑ της γλώσσας δεν υποβάθμιζε, αλλά τόνιζε την διαπεραστική οξύτητα της τραγικής αμφιβολίας και διστακτικότητας, που δεν αποφεύγει καμιά γυναίκα, όταν ο κόσμος απαιτεί απ' αυτήν να εκπληρώσει το καθήκον της μητρότητας. «Το καθήκον»; Αρχίζουμε άθελά μας να χρησιμοποιούμε λέξεις, που μας έχουν επιβληθεί χωρίς να διερωτηθούμε για το νόημα τους. Είναι άραγε αυτός ο κόσμος «κατάλληλος», είναι «έτοιμος» να δεχτεί το παιδί μας; Μου άρεσε πολύ η έλλειψη κατηγορηματικότητας ακόμα και στους ορισμούς

βασικών θέσεων από τους δημιουργούς της παράστασης (αυτό υπήρχε και στο προηγούμενο τους έργο «Ετσι»). «Θα γεννήσω, όταν εγώ θα είμαι έτοιμη» — και αμέσως: «Και πότε θα είμαι έτοιμη;» Η ελευθερία που λαχταρούν οι ηρωίδες του έργου δεν είναι απερίσκεπτα πολεμική και δεν τείνει να προσβάλει θανάσιμα την παλιά νοοτροπία. Αυτό όμως που έχει δικαίωμα ν' απαιτήσει ο καθένας, όπως υποστηρίζει το έργο, είναι η περίφραξη του έστω και στενού κύκλου αισθημάτων, σκέψεων και αποφάσεων από τις παρεμβάσεις των «γενικά αποδεκτών».

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ από τις τόσο γνώριμες προσποιημένες στάσεις και χειρονομίες, που κατά κανόνα συνοδεύουν ένα μη επαγγελματικό θίασο, είναι ένα από τα πιο θετικά σημεία της παράστασης. Ο Τζων Ρίτσαρτς οδήγησε τις πέντε κοπέλες στην πλήρη χαλάρωση και ευλυγισία. Στο περσινό έργο αυτό το ανθρώπινο υλικό χρησιμοποιήθηκε για να πλάθεται σ' όλη την διάρκεια του έργου η μορφή της ηρωίδας, το πρόσωπο της οποίας με τρόπο έξυμνο και ευρηματικό εμφανιζόταν εδώ κι εκεί. Και έτσι όλη η σκηνική δράση δενόταν σ' ένα ασταμάτητο παιχνίδι. Ενώ τώρα κατά τη γνώμη μου λείπει ακριβώς αυτό το θεατρικό «παιχνίδι».

ΕΧΩ μια — πολύ προσωπική βέβαια — άποψη, ότι μια παράσταση τότε γίνεται θέατρο, όταν μπορεί να την απολαύσει και κάποιος ξένος, κάποιος που δεν γνωρίζει τη γλώσσα και δεν καταλαβαίνει το κείμενο, αλλά συναρπάζεται από το «παιχνίδι» με τα σχήματα των ανθρώπινων φιγούρων και κινήσεων, με το σύμπλεγμα των σχέσεων ανάμεσα στα πρόσωπα του έργου. Στον «τόπο» το κείμενο κυριαρχεί σε βάρος του «παιχνιδιού». Πιστεύω, με την ερμηνευτική ευκαμψία και αμεσότητα που πέτυχε ο θίασος έπρεπε να κάνει ακόμα ένα βήμα, να μην σταματήσει στα απλοποιημένα στοιχεία του σκηνικού «παιχνιδιού». Και είναι περίεργο γιατί σταμάτησε τη στιγμή που είχε δυνατότητες να προχωρήσει. Ίσως να υπήρχε κάποια έλλειψη χρόνου συνεργασίας του σκηνοθέτη και της ομάδας. Το είδος του θεάτρου που κάνουν πάντα εγκυμονεί τον κίνδυνο να μιάσει με μια άσκηση ομαδικής ψυχοθεραπείας και η διέξοδος στο περισσότερο «παιχνίδι», είναι όχι πιο... έντεχνο, αλλά θέλαγα αναβαθμισμένο στο επίπεδο υψηλότερης θεατρικότητας.

ΤΑ όσα έκανε μέχρι τώρα το Συλλογικό Θέατρο και τα όσα μπορεί να κάνει στο μέλλον μας κάνουν να προσβλέπουμε σε μια καινούργια συνάντηση μαζί του.